

ישוב, בו עבד, לרשימה שהתכבדה ב־52 ישובים, כולם בגבול הדרומי.

אשר גולדשטיין

נלקחו למחנה ריכוז ואילו, האם והאחות היחידה נשארו בגיטו. כעבור זמן קצר נמלט אשר עם קבוצה קטנה של אנשים ממחנה הרכוז, ברח לבלגיה, ומשם העפיל לארץ־ישראל. זה היה בשנת 1944. מיד עם בואו לארץ, הצטרף אשר לאצ"ל, היה פעיל בו עד מלחמת העצמאות, השתתף בפעולות רבות. ביניהן: שוד הנושק ממחנה צבא בריטי בפרדס חנה. במלחמת תש"ח התנדב בין הראשונים לצבא, עבר קורס מפקדי־כתות, היה רב־ט ראי בקרבות על פרודור ירושלים. לאחר המלחמה עלתה משפחת גולדשטיין לארץ. אשר עבד בבית מלאכה מיכני, עזר למשפחה להתמקם בדירה יפואית. לפני חמש שנים נשא אשר אשה, כעבור שנה נולד בנו. הקמת המשפחה לא הפריעה לאשר להתמסר להובי שלו — בנין המדינה. במשך חמש שנים עבד בהנחת צינורות מים ליישובי הגבול. תחילתו עבד כרתך שכיר בחברה, לאחר זאת יסד יחד עם חבר קבוצה קבלנית מש"ל, המשיך להניח צינורות מתכת כבדים ליישובים מרוחקים. תמיד היה מתפאר בהישגיו, הסיף כל

המדינה היא התחביב

האויב, כשהבחין ששדה מוקשים מונע מהם את המעבר. הוא התרומם, סימן בידו לפיקודיו לחזור אחורנית. כדור פגע בו. אי־אפשר היה להלץ את גופתו תחת אש האויב. רק לאחר יומיים, כשנכבש המשלט, מצא דב את גופת אחיו הצעיר. הוא כרה לו קבר כמו ידיו.

שלושה ימים לאחר זאת, הגיע גם המכתב האחרון שכתב אשר הביתה. "אל תדאגו", כתב אשר לאשתו, "אני נמצא בבית הבראה. המדינה דאגת שאלה אשר בונים אותה ינחו קצת בזמנים אלה". ואשר גולדשטיין היה זכאי לנופש, הוא בנה את המדינה בלי הפסק.

"היה לו רק הובי אחד", סיפרה אשתו, "ההובי שלו היה המדינה". אשר לא היה צבר. הוא נולד בטרנסילבניה אשר בגבול הונגריה־רומניה. שם סיים את בית הספר העממי והחל ללמוד בבית־ספר מקצועי למכונאים כאשר פרצה המלחמה. כל הגברים במשפחה, האב וארבעה אחים,

דב גולדשטיין שכב ליד המקלע הבינוני. סביבו נעזרו ערימות של תרמילי כדורים שפלט המקלע. אבל עתה היה כבר שקט. ההסתערות של יחידת חיל־הרגלים על אחד המוצבים המצריים, נהדפה. מעמדתו יכול היה דב לראות את אני שי היחידה חוזרים, אל נקודת ההיערכות. התחזרים עברו ליד עמדות הסיוע של המקלעים הבינוניים. דב קם ובחן את החוזרים אחד אחד. אחיו אשר, ששירת יחד עמו באותו כוח, היה בין המסוערים. דב לא ראה אותו. הוא שאל את אחד מאנשי היחידה: "ראית אולי את אשר גולדשטיין?" האיש ענה כלאחר יד: "כן, הוא נהרג".

מיד לאחר זאת הבחין האיש כי השואל הוא אחיו של אשר, מיהר לחזור בו: "לא, הוא רק נפצע, לקחו אותו". אולם דב ידע את האמת. אחיו נהרג. סמל אשר גולדשטיין (30) הוביל את יחידתו אל עמדת ההסתערות על מוצב

האיש שעשה את עצמו

לפני כששה חדשים, זכה סגן שבתאי פלאצי בכבוד גדול. היה זה בתקופה בה השתללו כנופיות הפידאיון בדרום. סגן פלאצי היה מפקד מארב שחשם את אחת הדרכים המוליכות לגבול ירדן. יחידת פידאיון ניסתה לברוח בדרך זו. המארב הש"מיר את הכנופיה כלה. הרג ארבעה מאנשיה, פצע ותפס שניים אחרים. סגן פלאצי זכה להתפרסם בעיתונים. פירסמו את תמונתו ואת סיפור חייו, כפי שסיפר אותו הוא עצמו. הסיפור היה קצר וצנוע. "אני צעיר ואין לי הרבה מה לספר על עצמי", אמר אז הסגן בן ה־21. בן 21 היה שבתאי כשעלה לארץ עם של שתי אחיו מתורכיה. בתורכיה, בעיר בורסה, נשארו רק ההורים. שבתאי היה צעיר באחים. כל אחד מהם פנה והלך לי דרכו. הגדילים נשאו נשים, עבדו והתבססו. האחות הגדולה נישאה אף היא, נשארה לי גור במעברה ליד יפו.

שבתאי נשלח לכפר הנוער בכר־שמן, למד במוסד של עליית הנוער. כשהגיע למסד לא ידע מלה עברית, מעולם לא למד לפני זה את המקצועות הנלמדים בבתי־הספר בארץ, כמו תנין וידעת הארץ. אולם שבתאי לא היה ביישן. הנוער הבריאי והחברותי גילה רצון יוצא מגדר הרגיל להצטיין. לא היה זה משנה במה. אם היה זה בספורט, הוא היה מוכרח להיות הראשון. אם שיחקי כדורגל, היה זה הוא שביקש את כל השערים. ואם ערכה החברה תחרות תפוסות כפורים, מוכן מאולו שי שבתאי זכה בפרס.

גם בלימודים רצה תמיד להיות הראשון. הוא הצליח. תעודת הגמר שלו הייתה יחידה במינה במחזור, שכלל מספר לא מועט של צעירים. לאחר שתיים של שהיה בארץ זכה בציון טוב מאוד בכל המקצועות. כולל דק דוק עברי ולתוויא חשבון. במקצוע זה היה ציונו מספיק בלבד.

אותה תקופה גם עבר קורס מפקדי כיתות בגדנ"ע, שימש כמדריך גדנ"ע בכפר הנוער. אחותו רצתה לקחת אותו אליה, אל החרד היחיד שבצריף המעברה. אולם בגיל 15 כבר החליט שבתאי להיות דיין, להצטרף בכבא הנוף לקיבוץ דייגים.

לשם כך נכנס לבית־הספר לדייג של מש"ר החקלאות במכמורת. שלוש שנים למד מקצועות הדייג, השתלם במיוחד במכור נאות. סיים את בית־הספר בהצטיינות, כרגיל. מבית הספר לדייג לא היה הדרך רחוקה לגרעין ימי של הנח"ל בנהד"ים, אליו הצטרף שבתאי. תוך זמן קצר עבר קורס מפקדי כיתות, זכה בהצטיינות מיוחדת כצנ"ח מצ"ח, המשיך בבית־הספר לקציני חיל־רגלים.

כאשר הגיעה תקופת שחרורו, פנתה אליו אחותו שוב שביא לגור עם משפחתה, יעבוד ויעזור להם לצאת מחיי המעברה. שבתאי החליט שאם לעבוד, מוטב לעבוד ב"צבא. הוא נשאר בצבא הקבע, חסך את משכורתו. לפני שבועות מספר החליט להשתמש בכסף לשם העלאת הוריו שנשארו בחור כיה. הוויה כבר נשלחה וההורים עשו את כל הסידורים לשם עלייתם לארץ.

ביום אחד קיבלה המשפחה בארץ שתי הודעות. האחת מתורכיה, בה הודיעו ההורים כי הם יגיעו מתורכיה באניה הראשונה שי תפליג. ההודעה השניה הייתה מטעם הצבא. היא הודיעה כי סגן פלאצי שבתאי נהרג בקרבות סיני.

ירח הדבש הקצר

השטח הגדול ביפו אינו עוד מה שהיה פעם. במקום כוכים אפלים ובנינים עתיקים המגובבים זה על גבי זה, בונים כיום טיילת מטופחת. ההריסות פוננו, ארכיאולוגים חפרו ובולשו אזר עתיקות, ושטח הממצאים גר ונשמר. מעליו, על הגבעה, משתשעעים ילדי השטח במגרש משחקים.

רק רחוב אחד נשאר למזכרת מיפן העתיקה. סמטא צרה, שהבנינים משני צידיה מתחברים מעליה וחוסמים את אור השמש. הבתים עתיקים וחשוכים. החדרים צרים, מקומרים ואפלים. שם גרה משפחת גרבי. שם חי גם יוסף גרבי כשמונה שנים.

את שירותו הצבאי עשה בחיל הים. הוא לא היה ספן, רק אפסנאי על הזוף. אולם את הים הכיר היטב עד־קודם לכן. ב־1947, כאשר היה יוסף בן 14, פרצו מהומות דמים בטרפול. הערבים פשטו ברובעי המגורים של התושבים היהודים, שדדו, בזזו, אנסו ורצחו. אביו של יוסף, צורף כסף וזהב אמיד, שכר בגיל 16 פתח לעצמו חנות תכשיטים בעיר, החליט להציל את אשר ניתן להציל בעוד מועד.

הוא לקח את בנו ובתו הגדולים, אשר היו אז נערים רכים, הביאם אל החוף, אל בין סירות הדייגים. עבור סכום כסף גדול הסכימו הדייגים להבריח את האח והאחות מטרפול ללוב. מלוב המשיכו לנוע הלאה, עד לסיציליה ולאטליה. את כל הדרך עשו בסירות דייגים. בדרך קיבל אותם קרוב משפחה תחת חסותו, עד אשר הגיעה כל המשפחה לארץ.

החיים בארץ היו שונים מכפי שחלמה עליהם משפחת גרבי. במקום הדירה המרוחת של צורף אמיד בטרפול, התאכסנה המשפחה באחת הדירות בשטח הגדול ביפו.

יוסף לא רצה להשלים עם חיים כאלה. הוא החל לעבוד בכל מה שבא לידי, עזר לאביו בכלכלת המשפחה. לאחר ששחרר משירותו הצבאי החל גם לחסוך על מנת שיוכל ביום מן הימים לצאת מסיטואט השטח הגדול. לא היה לו שעות עבודה בכלל. כשהיה חוזר מעבודתו בכבאי, היה מתחיל מיד בעבודה אחרת. במשך שנים עבד בפרך יום ולילה, בכנין, בבית־חרושת למתכת, ובכל עבודה שהיתה מזדמנת לידו.

לפני זמן קצר התממש חלומה הגדול. סכום הכסף שחסך הספיק לו כדי לשכור דירה ביפו. יוסף לקח הלוואה, נכנס בחר בות והחליט להכניס אשה אל דירתו החדשה.

חתונתו של יוסף עם גאולה בת ה־17, אף היא עולה מטרפול, התקיימה ברוב פאר בבית־קפה יפואי. את ירח הדבש בילה הזוג בדירתו החדשה ובבתי הורים. הם הספיקו להיות יחד רק שבוע ימים. ביום השמיני נקרא יוסף להתייצב ביחידתו, יחידת חיל רגלים.

כעבור שלושה ימים הגיעה למשפחת גרבי הידיעה כי בנה יוסף נפל בקרב. הוא נהרג ביום הראשון לקרבות, כאשר היה בחסימה על דרך נסיגה של המצרים. יוסף היה המקלען. קבוצת גיפיים התקרב בה אל החסימה. המקלע של יוסף לא פעל. מקלעי הגיפיים המצריים פעלו.

שבתאי חיים פלאצי

יוסף גרבי

אהבה ממבט ראשון

בן שמונה שנים היה בנימין גורדון, כאשר התאהב בפעם הראשונה בחייו. זה היה בטהראן שבפרס. הוריו גרו אז בקרבת שדה־תעופה קטן — שדה התעופה הפרסי של השאה הפרסי. מטוסי בוכנה היו ממריאים ונחתים ממש מעל ראשו של בנימין הקטן, אשר היה עומד שעות רצופות ליד גדר שדה־התעופה, כשעיניו אינן שבעות מלהביט במטוסים הנוצצים. זאת הייתה אהבה ממבט ראשון. כבר אז ידע בנימין כי ביום שיגדל, הוא עתיד להיות טייס.

בנימין גורדון הגיע בדרך בלתי רגילה לשכונתו של השאה הפרסי. הוא נולד ב־1934 בחרשה, כבנו של צלם מצלית. כשהיה בן חמש, פרצה מלחמת העולם השנייה. הגרמנים נכנסו לוורשא. משך שלושה חדשים חיה משפחת גורדון במשטר הכיבוש. בתומם יצאה לעבר הגבול הרוסי, על מנת למצוא מקלט בוילנה, עיר הולדת אב המשפחה.

בגבול הסובייטי נעצרה המשפחה על־ידי משמרות הגבול, הוטלה לתוך בית כלא למשך חודש ימים. כששחררה, המשיכה בדרכה לעבר רוסיה המרכזית. שם, בעיר סרטוב שעל נהר הוולגה, קיבל בנימין את ראשית ויניו, בגונן סבייט. ב־1942 התארגנה ליד סרטוב פולניה, שהיתה מורכבת מפליטים פולנים. משפחת גורדון הצטרפה אל הדביויה. האב עבד בתור צלם במפקדה הראשית, וכך יכלה המשפחה לנוע עם החיילים בדרכם דרומה, לעבר אוזבקיסטן. משם מיתח כבר הדרך קצרה לפרס. יחד עם עליית ילדי טהרן בשנת 1943, עלתה גם משפחת גורדון לארץ.

בנימין למד בבית־הספר העממי בפרו בתל־אביב, סיים גם את המכון הטכנולוגי על־שם מונטיפיורי. אולם גם כשהתבגר לא שכח את אהבתו הראשונה — המטוס. הוא הצטרף לקיבוץ התעופה הישראלי, בנה טיסנים, עבר קורס דאיה, כשהוא חולם כל העת על היום בו יותן לו לנהוג במטוס. שום דבר אחר לא עניין אותו.

שבוע לפני סיום קורס הטיס אליו התנדב טרם זמנו, אירעה אכזבתו הראשונה. הוא נכשל במקצוע תיאורטי. סיים את הקורס בדרגת סמל, עם הסמכה לנהוג במטוסים קלים בלבד.

תחילה היה מלא מרירות על כשלונם, התלך מדוכא. אולם כשקיבל תפקיד כטייס־קשר, התגבר על אכזבתו. משך כל שירתו הצבאי היה טייס. לא פעם אירעו לו תקלות בשעת הטיסה. כך, למשל, התקלקל פעם מנוע מטוסו כשהיה מעל הרצליה והוא נאלץ לחנות תניית אונס על החוף. בפעם אחרת כשהיה בתפקיד סיור על הגבול, הפסיק מנוע המטוס לפעול, אולם בנימין התעקש, תיקן את המנוע וחזר בשלום לבסיס.

כמל ראשון בנימין גורדון נהרג בתוך המטוס אשר נהג בו. היה זה מטוס הפייפר שהסיע אותו אלון אסף שמחוני וסגן־אלוף אשר דרומי לצפון, בשבוע ממיפקד הנצחון בשארם אל־שייך.

בנימין גורדון